

آذربایجان شرقی در نیمه نخست سال گذشته، با ثبت ۸۵۰میلیون دلار صادرات غیر نفتی و رشد ۳۱ درصدی در ارزش صادرات، بار دیگر جایگاه خود را به عنوان یکی از پیشران‌های اقتصاد شمال غرب کشور به نمایش گذاشت. استانی که هم‌زمان با پر خورداری از ظرفیت‌های صنعتی، کشاورزی، تجاری، درمانی و گردشگری، هنوز با واقعیت‌هایی چون سرانه در آمدی حدود ۲۵درصد کمتر از میانگین کشوری و نرخ بیکاری ۲/۸درصدی دست‌وپنجه نرم می‌کند، همین دوگانگی، تصویر روشن تری از آذربایجان شرقی امروز به نمایش می‌گذارد. استاناتی با موتورهای فعال تولید و صادرات، اما نیازمند آن‌که ثمره رشد اقتصادی، ملموس‌تر از گذشته به زندگی مردم برسد. اکنون در شهرها و شهرستان‌های این استان، از خطوط تولید صنایع مادر تبریز تا مزارع در حال نوسازی سراب و از پروژه‌های درمانی مهربان و بناب تا توسعه زیرساخت‌های محلی، نشانه‌های یک باز آرای بزرگ اقتصادی دیده می‌شود. حرکتی که اگر با مشارکت مردم و تکمیل زنجیره‌های تولید همراه شود، می‌تواند آینده‌ای متفاوت برای این خطه رقم بزند.

آذربایجان شرقی سال‌هاست به یکی از کانون‌های اصلی صنعت ایران تبدیل شده است. وجود حدود ۴هزار و ۲۰۰ واحد صنعتی، سهم ۳۳درصدی صنعت از تولید ناخالص داخلی استان و اختصاص نزدیک به ۷درصد از کل تولیدات صنعتی کشور، نشان می‌دهد؛ اقتصاد این استان پرشانه‌های تولید استوار شده‌است. مجموعه‌ای از نام‌های قدیمی و شناخته‌شده مانند تراکتورسازی، ماشین‌سازی، پمپیران، چرخشگر، ای‌دم، پالایشگاه و پتروشیمی تبریز همچنان نشانه‌ای از حافظه صنعتی استان اند حافظه‌ای که تنها به گذشته تعلق ندارد و هنوز در حال تولید، اشتغال آفرینی و اثرگذاری است.

در کنار این صنایع بزرگ، گستره متنوعی از فعالیت‌های صنعتی در حوزه‌های مواد غذایی، صنایع شیمیایی، لاستیک و پلاستیک، نساجی، چرم و کفش، صنایع فلزی، ساخت ماشین آلات صنایع کانی غیرفلزی، به آذربایجان شرقی چهره‌ای چندلایه داده است. ۵۷شهرک و ناحیه صنعتی و نیز شهرک‌های تخصصی در بخش‌هایی مانند شیشه، صنایع تبدیلی، چرم و کفش و برق و الکترونیک، ظرفیت استان را برای جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی تقویت کرده‌اند. وجود شهر صنعتی بعثت به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مجموعه‌های صنعتی منطقه و استقرار واحدهای دارای شریک خارجی نیز این پیام را مخابره می‌کند که آذربایجان شرقی همچنان برای سرمایه‌گذار، مقصدی جدی است.

اقتصاد

قدرت جهانی یک استان تاریخی

آذربایجان شرقی امروز به عنوان یک استان پر خوردار از پیشینه تاریخی و جاذبه‌های طبیعی، حالا در مسیر تبدیل شدن به یک الگوی نوین از پیوند میریت‌های تمدنی با الزامات توسعه اقتصادی معاصر است. هرچه رقابت میان مناطق برای جذب سرمایه، گردشگر، بازار و برند ملی و فراملی شدیدتر می‌شود، اهمیت استان‌هایی که بتوانند مزیت‌های خود را در قالب یک مجموعه منسجم عرضه کنند، افزایش می‌یابد. آذربایجان شرقی دقیقاً از این امتیاز برخوردار است؛ یعنی استانی با موقعیت ژئواکونومیک ممتاز، سرمایه‌ی فرهنگی عمیق، تنوع اقلیمی کم‌نظیر و زیرساخت‌های رو به گسترش که می‌تواند در مقیاس ملی و منطقه‌ای نقش آفرینی کند. ظرفیت این استان برای جهانی شدن، پیش از هر چیز، در تنوع و تراکم مزیت‌های آن نهفته است. کمر استانی را می‌توان یافت که هم‌زمان از پیشینه قرارگیری در مسیر تاریخی جاده ابریشم، آثار شاخص معماری ایرانی‌اسلامی، روستاهای هدف گردشگری، ظرفیت‌های برجسته آب‌درمانی، جاذبه‌های طبیعی کوهستانی و فرصت‌های بوم‌گردی برخوردار باشد. این ترکیب، برای صنعت گردشگری یک مزیت استراتژیک است زیرا امکان طراحی بسته‌های متنوع سفر فراهم می‌کند؛ بسته‌هایی که می‌توانند گردشگری تاریخی، فرهنگی، سلامت، طبیعت‌گردی و اقامت‌های محلی را در یک زنجیره ارزش به هم پیوند بزنند. در این میان، چشمه‌های آب گرم معدنی استان، به‌ویژه در نواحی سراب، واجد اهمیتی فراتر از یک جاذبه محلی‌اند. در اقتصاد امروز گردشگری، سلامت یکی از پرشتاب‌ترین شاخه‌های رشد است و مناطقی که بتوانند خدمات آب‌درمانی، اقامتی و رفاهی را در کنار استانداردهای حرفه‌ای عرضه کنند، به سرعت به مقصد‌های رقابتی تبدیل می‌شوند. آذربایجان شرقی در این حوزه نه با یک فرصت محدود، بلکه با یک مزیت ساختاری روبه‌روست. اگر این ظرفیت با سرمایه‌گذاری هدفمند، تکمیل زیرساخت‌های اقامتی، برندسازی حرفه‌ای و شبکه‌سازی میان مراکز گردشگری همراه شود، استان می‌تواند در نقشه گردشگری سلامت ایران و حتی بازار منطقه‌ای جایگاهی ممتاز به دست آورد. تحول مهم‌تر آن است که مدیریت توسعه در استان، نشانه‌هایی از عبور از نگاه سنتی به گردشگری را بروز داده است. مدل‌های جدید، صرفاً بر ساخت یک مجموعه تفریحی یا بهربرداری از یک جاذبه طبیعی تکیه ندارند، بلکه به دنبال ایجاد کانون‌های چندوجهی‌اند؛ کانون‌هایی که در آن گردشگری با فرهنگ، هویت محلی، کار آفرینی و خدمات نوین ترکیب می‌شود. پروژه‌هایی مانند مجتمع‌های آب گرم، مسیرهای سلامت، مجموعه‌های رفاهی–تفریحی و اتصال آنها به روستاها و آثار تاریخی، از همین منطق تبعیت می‌کنند. این الگو، مزیت اقتصادی مهمی دارد: افزایش ماندگاری گردشگر، رشد هزینه‌گرد محلی، تقویت کسب‌وکارهای کوچک و ایجاد اشتغال پایدار. سراب و بناب در این میان دو نمونه روشن از امکان بازتعریف اقتصاد محلی بر پایه گردشگری هدفمند به شمار می‌روند. سراب با آب‌گرم‌های متعدد، چشم‌اندازهای طبیعی و آثار تاریخی ارزشمند، ظرفیت آن را دارد که به یک محور تلفیقی آب‌درمانی، بوم‌گردی و میراث فرهنگی تبدیل شود. مسجد سنگی اسحق نیز از این منظر، صرفاً یک اثر ثبت‌شده ملی نیست، بلکه یک دارایی تمدنی است که در صورت معرفی حرفه‌ای می‌تواند به یکی از نشانه‌های شاخص هویت گردشگری استان بدل شود. در بنام نیز توسعه مجموعه‌های رفاهی و مسیرهای سلامت، نشان می‌دهد گردشگری دیگر به عنوان فعالیت حاشیه‌ای دیده نمی‌شود، بلکه به عنوان بخشی از معماری توسعه منطقه‌ای در حال تعریف است. آذربایجان شرقی برای جهش اقتصادی، نیازمند آن است که گردشگری را نه یک بخش خدماتی محدود، بلکه یک صنعت پیشران تلقی کند؛ صنعتی که به حمل‌ونقل، اقامت، صنایع دستی، غذا، تجارت محلی، سرمایه‌گذاری خصوصی و حتی دیپلماسی اقتصادی پیوند می‌خورد. مزیت بزرگ استان این است که مواد اولیه این جهش را در اختیار دارد: جغرافیا، تاریخ، فرهنگ، مزیت مرزی، قابلیت برند شدن و ظرفیت بالای جذب سرمایه. آذربایجان شرقی سامان یابد. این استان می‌تواند از یک مقصد مهم داخلی به یک برند معتبر منطقه‌ای تقا پیدا کند؛ مشروط بر آنکه زیرساخت، روایت‌سازی، سرمایه‌گذاری و مدیریت یکپارچه، در کنار هم قرار گیرند. آذربایجان شرقی، اگر با همین نگاه آینده‌نگر پیش برود، نه فقط یکی از قطب‌های گردشگری ایران، بلکه یکی از دروازه‌های مهم اتصال اقتصاد محلی ایران به بازارهای بزرگ‌تر خواهد بود.

گذارش یک خوریه ملکی

ایراد

سرویس شهرستان ۰۶۰۸۵۲۳۰

در همین چارچوب، سیاستگذاری‌های جدید برای واگذاری اختیارات بیشتر به استان‌ها و تشکیل ستادهای توسعه منطقه‌ای، می‌تواند گره‌های مزمن سرمایه‌گذاری را باز کند به‌ویژه در استانی که ظرفیت دارد تصمیم‌های اقتصادی، نه فقط در سطح مرکز، بلکه متناسب با واقعیت‌های محلی اتخاذ شود.

■ صادراتی که از مرز عبور می‌کند

به گفته مراد ارزقانی، کارشناس حوزه صنعت و اقتصاد، اگر بخواهیم

تصویری شفاف از توان اقتصادی آذربایجان شرقی ارائه دهیم، باید به

آمار تجارت خارجی آن نگاه کنیم.

او به «جوان» می‌گوید: «رشد ۳۱درصدی ارزش صادرات غیر نفتی و ۴۹درصدی وزن صادرات در بهار، آن هم تا سطح ۵۸۰میلیون دلار و ۱/۹میلیون تن، نشانه‌ای است از اینکه این استان توانسته در شبکه

تجارت منطقه‌ای، جایگاه خود را تثبیت کند. این که ۸۰درصد صادرات استان به ترکیه، ارمنستان و عراق انجام می‌شود، مزیت همجوری و دیپلماسی اقتصادی مرزی را به‌خوبی آشکار می‌کند.»

ارزقانی ادامه می‌دهد: «در کنار این رشد، مسئله اشتغال و توزیع عادلانه‌تر منافع توسعه همچنان پایرجاست. صنعتی بودن استان الزاماً

به معنای رفع خف کار شکاف در آمدی نیست. همین‌جاست که مفهوم «توسعه متوازن» معنا پیدا می‌کند؛ توسعه‌ای که صرفاً به رشد شاخص‌ها محدود نماند و در زندگی روزمره مردم، از فرصت‌شناسی تا کیفیت خدمات عمومی، اثر بگذارد.»

در همین راستا بهرام سرست، استاندار آذربایجان شرقی می‌گوید: «نگاه ما در مدیریت استان، تمرکز صرف بر چند مرکز صنعتی نیست، بلکه توسعه متوازن شهرستان‌هاست. این مسیر زمانی به نتیجه می‌رسد

که بین دستگاه‌ها هماهنگی واقعی شکل بگیرد و مصوبات سفرهای شهرستانی و برنامه‌های توسعه‌ای، از روی کاغذ به متن زندگی مردم منتقل شود. تأکید ما این است که نتیجه تصمیم‌ها باید در اشتغال، خدمات و سرمایه‌گذاری محلی دیده شود، نه فقط در گزارش‌های اداری.»

■ پیوند کشاورزی، گردشگری و صنعت

در میان شهرستان‌های استان، سراب تصویری روشن از ظرفیت‌های چندوجهی آذربایجان شرقی ارائه می‌دهد. این شهرستان می‌تواند هم در کشاورزی مدرن حرفی برای گفتن داشته باشد، هم در گردشگری و

هم در توسعه صنایع وابسته. وقتی از توسعه سراب سخن گفته می‌شود، بحث فقط بر سر یک پروژه یا یک محور نیست؛ سخن از تبدیل یک ظرفیت پراکنده به یک منظومه اقتصادی منسجم است.

تعاونی‌ها، الگوی موفق اشتغال در خراسان جنوبی

گامی مهم در پیوند اقتصاد مردمی با امنیت انرژی محسوب می‌شود. در حال حاضر ۲۷شرکت تعاونی در زمینه‌احداث نیروگاه‌های خورشیدی در استان فعالیت دارند و مجموع تولید برق خورشیدی در قالب تعاونی‌ها به ۱۱مگاوات رسیده‌است.

مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان با اشاره به این اقدامات اعلام کرده‌است که تعاونی‌ها در شهرستان‌هایی مانند طبس و قانات پروژه‌های مؤثری اجرا کرده‌اند و

همین عملکرد موجب کسب رتبه برتر کشوری در این حوزه شده‌است.

توسعه نیروگاه‌های خورشیدی علاوه بر کمک به تأمین انرژی، در آمد پایدار برای اعضا ایجاد کرده و نمونه‌ای عملی از مشارکت مردم در حل چالش‌های زیرساختی به‌شمار می‌رود.

■ گام‌های جدی در ساخت مسکن

مسکن همواره یکی از دغدغه‌های اصلی خانوارها بوده است. تعاونی‌های مسکن در خراسان جنوبی باهدف کاهش هزینه‌هاو تسریع در فرایندساخت، نقش مهمی در پاسخ‌به این نیاز ایفا کرده‌اند.

در حال حاضر ۲هزار و ۶۵۸ واحد مسکونی تعاونی‌ساز در استان در دست احداث است که بیش از ۲هزار و واحد آن در شهر بیرجند قرار دارد. این حجم ساخت‌وساز نشان می‌دهد؛ مدل تعاونی همچنان می‌تواند راهکاری عملی برای تأمین مسکن اقشار مختلف باشد.

کارنامه تعاونی‌ها در خراسان جنوبی نشان می‌دهد؛ اقتصاد مسکن گسترده‌تری در دسترس است. اگر با برنامه‌ریزی، آموزش و نظارت همراه شود، قادر است در حوزه‌هایی از اشتغال و صادرات گرفته تا انرژی و مسکن نقش آفرینی کند. تجربه این استان گواه آن است که تجمع سرمایه‌های خرد و مدیریت جمعی، همچنان یکی از مسیرهای مؤثر برای توسعه منطقه‌ای و تقویت بنیان‌های اقتصادی کشور است.

جوان

استاندار آذربایجان شرقی، درساره برنامه‌های این شهرستان می‌گوید: «سراب فقط یک منطقه با ظرفیت سنتی کشاورزی نیست. ما این شهرستان را در سه محور گردشگری، صنعت و کشاورزی نوین می‌بینیم. توسعه زنجیره تولید شسیر و فرآورده‌های لبنی، گسترش گلخانه‌ها، تکمیل زیرساخت‌های گردشگری مانند هتل و توقفگاه و دعوت از سرمایه‌گذاران بومی و غیربومی، بخش‌هایی از همین نگاه است. اگر این پیوندها کامل شود، سراب می‌تواند به یکی از نمونه‌های موفق توسعه شهرستانی در استان تبدیل شود.»

■ کشاورزی نوین از تراکتور تا پهپاد

در استانی که نامش با صنعت گره خورده، کشاورزی همچنان یکی از ستون‌های اصلی معیشت و امنیت غذایی است. اما کشاورزی امروز آذربایجان شرقی دیگر فقط به الگوهای سنتی متکی نیست. جذب ۱۴۸درصدی تسهیلات مکانیزاسیون کشاورزی، نشان می‌دهد در این بخش نیز تحولی آرام اما جدی در جریان است.

شهرام شفیعی، رئیس سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان شرقی با اشاره به این دستاورد می‌گوید: «برای استان اعتباری مشخص در حوزه مکانیزاسیون مصوب شده بود، اما با پیگیری مستمر و استقبال کشاورزان، توانستیم فراتر از سهمیه عمل کنیم و از منابع مازاد و اعتبارات شناور ملی نیز بهره ببریم. نکته مهم این است که مکانیزاسیون را نباید فقط در خرید تراکتور خلاصه کرد. امروز بحث بر سر ورود ادوات نوین، دنباله‌مندهای حفاظتی، تجهیزات هوشمند و حتی پهپادهای کشاورزی است؛ ابزارهایی که کاهش ضایعات، مدیریت بهتر نهاده‌ها و افزایش بهره‌وری را به دنبال دارند.»

توسعه‌اگر در خدمات عمومی به‌ویژه در مان بازناب پیدا نکند، تصویری ناقص خواهد داشت. در آذربایجان شرقی، پروژه‌های درمانی در شهرهای مختلف در حال پیشروی هستند. از بیمارستان خیرساز ۴۰تختخوابی مهربان تا بیمارستان فوق تخصصی ۱۶۰ تختخوابی بناب، همگی سرمایه‌گذاری برای احساس امنیت مردم به حساب می‌آیند. به‌ویژه در استانی که هم وسعت جغرافیایی دارد و هم نیازمند توزیع متوازن‌تر خدمات سلامت است.

موضوعی که استاندار آذربایجان شرقی، در بازدید از بیمارستان مهربان هم بر آن تأکید کرد و گفت: «تکمیل این مرکز درمانی برای منطقه ضروری است و نباید اجازه داد پروژه‌ای با این اهمیت، گرفتار کندی‌های اجرایی بشود. همچنین ایجاد مرکز درمان ناباورری در این مجموعه می‌تواند بخشی از نیازهای درمانی استان را پاسخ دهد و در حوزه جوانی جمعیت نیز اثرگذار باشد. ما از همه دستگاه‌های خدمات‌رسان خواستیم همکاری لازم را برای سرعت گرفتن پروژه انجام دهند.»

در بناب نیز پروژه بیمارستانی با نگاه راهبردی دنبال می‌شود. وقتی علی نوبر پور، معاون وزیر راه و شهرسازی، به این شهرستان رفته بود، گفت: «بیمارستان ۱۶۰تختخوابی بناب در زمینه‌ی وسیع در حال ساخت

است و برای تسریع در تکمیل آن، باید هماهنگی میان دستگاه‌های اجرایی، تأمین مالی و زیرساخت‌های انرژی با جدیت بیشتری دنبال شود تا این ظرفیت در مانی هرچه زودتر در اختیار مردم قرار گیرد.»

خبر کوتاه

برگزاری اجلاسبه کنگره شهدای خراسان جنوبی

به گفته جانشین فرمانده سپاه انصار الرضای خراسان جنوبی، اجلاسبیه نه‌ی کنگره

۲هزار و ۴۰۰ شهید این استان اوایل مهرماه در بیرجند برگزار می‌شود. سردار علیرضا یوسفی، جانشین فرمانده سپاه انصار الرضای خراسان جنوبی در کارگروه رسانه کنگره ۲هزار و ۴۰۰ شهید این استان گفت: این اجلاسبه اوایل مهرماه در محل نمایشگاه بین‌المللی بیرجند برگزار خواهد شد.

وی افزود: نمایش ادوات نظامی، برنامه‌های فرهنگی هنری، برپایی نمایشگاه اقتصاد به توان مردم و بخش‌های ویژه کودکان و نوجوانان و آزادگان از ویژه برنامه‌های است که در حاشیه برگزاری این کنگره در نظر گرفته شده است.

این مسئول ادامه داد: رویکرد کنگره امسال انتقال پیام شهدا با بهره‌گیری از زبان هنر و برنامه‌های هنری مختلف است. علیرضا آینده‌دار، مدیرکل صداوسیما خراسان جنوبی، با اشاره به برنامه‌های رسانه ملی برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت گفت: در یک سال و نیم گذشته ۳۸۰برنامه مختلف به مدت ۳هزار و ۶۴۰دقیقه در خصوص ترویج فرهنگ شهدا در بخش‌های مختلف خبر، سیمیا، صدا و فضای مجازی صداوسیما استان پخش شده است.

وی افزود: ویژه برنامه رادیویی کنگره ۲هزار و ۴۰۰ شهید خراسان جنوبی از سال پیش آغاز شده است و ویژه برنامه تلویزیونی آن هم در چند روز آینده آغاز خواهد شد.

نمایشگاه تجهیزات ایمنی

آب شیرین کن شهید رئیس علی دلواری وارد مدار تولید می‌شود

دلواری پوشهر با هدف تأمین آب آشامیدنی

مردم استان با ظرفیت ۱۰۰هزار مترمکعب به زودی وارد مدار می‌شود. علی بردستانی، مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب پوشهر، با بیان اینکه آب‌شیرین کن «شهید رئیس علی دلواری» در جوار نیروگاه اتمی پوشهر با ظرفیت ۱۰۰هزار مترمکعب در حال احداثست که فاز اول آن در سال جاری وارد مدار تولید خواهد شد، افزود: این پروژه قابلیت افزایش ظرفیت تا ۱۵۰هزار مترمکعب را دارد.

وی ادامه داد: این پروژه بزرگ آب‌شیرین‌کن، اکنون ۶۰درصد پیشرفت فیزیکی دارد و مراحل نصب تجهیزات آن در حال انجام است. این مسئول با بیان اینکه سواحل گسترده خلیج فارس به یکی از ظرفیت‌های مهم برای تأمین پایدار آب شرب استان پوشهر شده‌است، افزود: با توجه به محدودیت منابع آب شیرین و شرایط اقلیمی گرم و خشک، توسعه تأسیسات آب‌شیرین‌کن در نور ساحلی پوشهر نقش قابل توجهی در تقویت امنیت آبی شهرها و روستاهای ساحلی و حتی مناطق داخلی استان ایفا می‌کند و بخش مهمی از نیاز آبی استان از طریق شیرین‌سازی دریا تأمین می‌شود. بردستانی با بیان اینکه در زمان حاضر از مجموع ۴۰۵هزار مترمکعب نیاز آب شرب استان، ۲۰۰هزار مترمکعب آن از طریق آب‌شیرین‌کن‌ها تأمین می‌شود، ادامه داد: پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال جاری، ۴۵هزار مترمکعب به ظرفیت تولید آب از تأسیسات آب‌شیرین‌کن استان افزوده شود.